

Så funkar skolan!

En rapport från föräldrar till barn med funktionsnedsättning i Stockholms stad

Om denna rapport

Rapporten är utgiven av Funktionsrätt Stockholms stad. Den presenterar resultatet av en enkätundersökning som genomfördes under 2023 och som riktade sig till föräldrar i Stockholms stad som har barn med funktionsnedsättning som går i skolan.

Resultatet har sammanställts och analyserats av Sandra Lindquist, Funktionsrätt Stockholms stad och Stefan Johansson, Begripsam.

Rapporten är publicerad i maj 2024.

Innehåll

Om denna rapport	2
Övergripande insikter.....	4
Bakgrund.....	5
Syfte.....	5
Enkäten.....	5
Behovet av statistik.....	6
Metod för datainsamling	7
Resultat.....	10
Hur är det när det fungerar bra?.....	10
Föräldrars kamp kommer med ett högt pris	11
En oacceptabel arbetsmiljö.....	15
En problemfylld vardag	17
Att välja skola.....	28
En bild av ensamhet.....	29
Skolans stöd för att skapa goda förutsättningar.....	33
Anpassning och utformning av lärsituationer och lärmiljöer.....	41
Skolans grundläggande tillgänglighet.....	45
Om barnen i denna undersökning.....	47

Övergripande insikter

Undersökningen har resulterat i ett antal viktiga insikter. Bilden är splittrad. Det finns en grupp föräldrar som beskriver att deras barn har det bra och får det stöd de behöver. Sedan finns det en mycket större grupp som vittnar om stora svårigheter.

Bild 1: Undersökningens viktigaste insikter.

Dessa insikter är:

Kunskapen finns. Enskilda skolor och enskilda lärare vet hur man gör.

Kunskapen tillämpas inte. De flesta skolor och lärare tillägnar sig inte kunskapen.

Det är först efter att man bytt skola som situationen blir bättre. Elever behöver anpassa sig till skolan snarare än att skolan ändrar sig.

Det stöd som sätts in räcker inte till. Stödet kommer för sent och insatserna är inte tillräckliga.

Barnets situation i skolan drabbar hela familjen, psykiskt, socialt och ekonomiskt.

Många skolor tycker det är en bra lösning att eleven byter skola. Istället för att försöka hitta lösningar får föräldrar signaler att ett byte är bättre.

Elever med funktionsnedsättning når sällan sin fulla potential. Oftast nöjer sig skolan med att försöka uppnå godkänt.

Konflikter mellan skolan och föräldrar är vanliga. Och de pågår ofta under lång tid.

Arbetsmiljön är dålig. Elever med funktionsnedsättning är ofta ensamma och otrygga i en miljö som har bristande tillgänglighet.

Bakgrund

Rätten till en likvärdig utbildning är fastslagen både i internationellt bindande konventioner och i svensk lag. I kommunen ligger högsta ansvaret på huvudmannen att ansvara för att skollagen efterlevs och att säkerhetsställa att samtliga elever får det stöd eller de anpassningar de behöver för att kunna utvecklas och uppnå kunskapsmålen. Enligt Folkhälsomyndigheten har nära tre av tio av skoleleverna någon långvarig sjukdom, funktionsnedsättning eller annat långvarigt hälsoproblem¹. Bland dessa elever finns sådana som behöver olika former av stöd och anpassningar.

Det saknas kunskap om hur elever med funktionsnedsättning har det i skolan och även om hur deras föräldrar anser att det fungerar i skolan. Den här undersökningen är den första i sitt slag som vi genomför i Funktionsrätt Stockholms stad och vår avsikt är att kunna ge en fördjupande och kompletterande bild till de mer generella undersökningar av elevers situation som staden genomför.

Syfte

Syftet med undersökningen är att ge en fördjupad bild av de hur familjer där det finns ett eller flera barn med funktionsnedsättning upplever situationen i skolan. Denna lägesbild ska kunna användas för att diskutera vilka åtgärder som kan behövas för att förbättra och vidareutveckla hur skolor inom staden stöttar eleverna och deras familjer och hur eleverna ska kunna nå sin fulla kunskapsmässiga potential

Enkäten

Funktionsrätt Stockholms stad har genomfört en enkätundersökning för att kartlägga skolsituationen för elever med funktionsnedsättning.

¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/skolbarns-halsovanor/huvudsakliga-resultat-2021-2022-for-skolbarns-halsovanor/barn-med-funktionsnedsattning-resultat-20212022/>

Undersökningen vänder sig till föräldrar eller ställföreträdande som är bosatta i Stockholms kommun och har ett barn med funktionsnedsättning. Vårt mål med undersökningen har varit att belysa sådant som vanligtvis inte kommer fram i de undersökningar som staden själv genomför.

Vi har vänt oss till våra medlemsföreningar och deras medlemmar och även samtliga skolor i Stockholms stad för att få hjälp med att sprida enkäten. Enkäten har utformats av en arbetsgrupp inom Funktionsrätt Stockholms stad tillsammans med Stefan Johansson från Begripsam. Stor vikt har lagts vid att ta fram en enkät som ställer frågor som föräldrarna själva anser belyser viktiga områden. Stor vikt har också lagts vid att utforma en enkät som är tillgänglig och som har begripliga frågor och svarsalternativ.

Enkäten består av 57 frågor med fasta svarsalternativ och 14 frågor som gav möjlighet till fritextsvar.

Behovet av statistik

Att synliggöra villkoren för barn med funktionsnedsättning är helt nödvändigt, menar vi, för att kunna ändra situationen till det bättre. Vi har genom åren fått många enskilda berättelser från föräldrar om att situationen är svår men det har saknats kvantitativa data som kan ge oss en uppfattning om hur vanliga sådana svårigheter är. Den statistik som Stockholms stad tar fram saknar många av de frågor som vi ställer i vår enkät. Dessutom fångar stadens undersökningar inte upp elever med funktionsnedsättning. Det har länge funnits en osäkerhet kring hur en offentlig aktör får och kan ställa frågor om just funktionsnedsättning. Resultatet är att elever med funktionsnedsättning till stora delar är osynliga i den statistik som tagits fram av offentliga aktörer. Av omsorg om elevernas integritet har man avstått att ställa frågor om vilka funktionsnedsättningar elever har. Vår mening är att det måste gå att göra sådana undersökningar och att det kan vara ett större övergrepp mot dessa elever att inte ta reda på hur de har det i skolan jämfört med att fråga om deras funktionsnedsättningar.

Detta kan komma att ändras i framtiden. I en nyligen framlagd utredning (Mer kunskap om barn och elever med funktionsnedsättning i skolväsendet” föreslår utredaren Magnus Tideman sådana regelförändringar som ska göra det möjligt att ställa

frågor som gör det möjligt att ta fram bättre statistik. Utredningen ledde fram till betänkandet "Uppföljning för utveckling – ett hållbart system för samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola".²

Utredningen föreslår att det i framtiden ska vara möjligt att ställa frågor enligt något som kallas Washington Group Short Set (WG-SS) för att göra det möjligt att identifiera funktionsnedsättningar. Men utredningen säger samtidigt att detta material inte är anpassat för barn. Begripsam och forskargruppen CoDeAc, CoDesign for Accessibility, har kritiserat WG-SS för att den missar viktiga grupper, bland annat saknas frågor som tydligt fångar upp personer som har svårt att läsa och skriva eller personer med intellektuella funktionsnedsättningar eller fångar upp andra kognitiva funktionsnedsättningar. Inte heller eller medicinska funktionsnedsättningar fångas upp. Här kommer myndigheten SPSM att jobba vidare med hur man ska kunna fråga barn om deras funktionsnedsättningar.

Begripsam tillämpar ett bredare sätt att fråga om funktionsnedsättningar och det har vi tillämpat i den här undersökningen, där det är föräldrarna som angett barnets funktionsnedsättning.

Metod för datainsamling

Enkätens frågor och svarsalternativ har arbetats fram i samarbete med en grupp av föräldrar, sakkunniga från Funktionsrätt Stockholms stad och en tillgänglighetsexpert. Gruppen formade enkäten i en iterativ process. Därefter testades enkäten i ett pilottest varefter den slutliga versionen fastställdes. Enkäten består av frågor med fasta och öppna svarsalternativ.

Målgruppen för enkäten är föräldrar som har erfarenhet av att deras barn upplever svårigheter att klara skolgången på grund av skolans bristande tillgänglighet. Det finns inget register eller något annat enkelt sätt att nå denna grupp och det finns heller ingen klar uppfattning om hur stor denna grupp är. För att nå dessa föräldrar har vi använt datainsamlingsmetoder som kallas "Sampling in Rare

² <https://www.regeringen.se/contentassets/bdc6ed2ffb1449cb9c837d57472bc927/uppfoljning-for-utveckling---ett-hallbart-system-for-samlad-kunskap-om-villkoren-for-barn-och-elever-med-funktionsnedsattning-i-forskola-och-skola-sou-202395.pdf>

Populations”. Det är metoder som är utvecklade för att nå grupper som består av små andelar av en större population. Det finns ingen exakt gräns för när en grupp blir så liten att den kan kallas ”liten” eller ”ovanlig” men forskare brukar lägga den gränsen runt 10 procent av hela befolkningen. För att nå sådana små och ovanliga grupper får man tillämpa specifika metoder för att samla in data.

I vår undersökning har vi dels använt på-plats-rekrytering, dels en metod som kallas för snöbollsrekrytering. På-plats-rekrytering innebär att vi har spridit information om vår undersökning på platser där vi tror att dessa föräldrar kan finnas. Dessa platser har varit både online och fysiska. Vi har på det sättet spridit information via våra egna medlemsföreningar, via grupper på sociala medier, via våra personliga nätverk, besök på skolor etc. Snöbollsrekrytering har fått sitt namn för att samtidigt som vi spridit information om vår undersökning så har vi uppmanat den som tagit emot informationen att i sin tur sprida informationen vidare och att på så sätt ”hålla bollen i rullning”. Metoden bygger på att forskning har visat att det är stor sannolikhet att en person som tillhör en ovanlig eller liten grupp i samhället känner andra personer i samma grupp.

Metoden snöbollsrekrytering har anpassats utifrån principer för tillgänglighet och universell utformning av forskaren Stefan Johansson, föreningen Begripsam och en forskargrupp inom forskningsprogrammet CoDeAc Den används bland annat för undersökningen [Svenskarna med funktionsnedsättning och internet](#). Stefan var också den expert som medverkade när vi arbetade fram enkäten och genomförde datainsamlingen.

Vill du läsa mer om snöbollsrekrytering kan vi rekommendera följande litteratur:

Johansson, S. (2019). [Design for Participation and Inclusion will Follow: Disabled People and the Digital Society](#). KTH Royal Institute of Technology.

Johansson, S., Gulliksen, J., & Gustavsson, C. (2020). Disability digital divide: the use of the internet, smartphones, computers and tablets among people with disabilities in Sweden. *Universal Access in the Information Society*, 0123456789, 1–16.
<https://doi.org/10.1007/s10209-020-00714-x>

Johansson, S., Gulliksen, J., & Lantz, A. (2015). User Participation when Users have Mental and Cognitive Disabilities. *ASSETS 2015: The 17th International ACM SIGACCESS Conference of Computers and Accessibility.*, 2, 69–76. <https://doi.org/10.1145/2700648.2809849>

Mer läsning om hur man kan undersöka små och ovanliga grupper:

Sudman, Sirken, & Cowan. (2018). Sampling Rare and Elusive Populations. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 240(1), 991–996.

<https://doi.org/10.4135/9781473957657>

Kalton, G., & Anderson, D. W. (1986). Sampling Rare Populations. *Journal of the Royal Statistical Society*, 149(1), 65–82.

Resultat

För många föräldrar och barn finns det stora problem och vi kommer att rapportera om dessa senare i rapporten. Men vi börjar med en sammanställning av hur det kan fungera när det fungerar bra. Det föräldrarna lyfter fram när situationen fungerar bra kan se enkla ut. Men det är få skolor som klarar av detta. De flesta som gör det är resursskolor och där får de privata alternativen bäst betyg.

Hur är det när det fungerar bra?

Här finns stora möjligheter att fördjupa vår förståelse av vad som kan påverka en dålig situation till det bättre. Vad dessa föräldrar lyfter fram är:

- Mindre grupper
- Tydlig struktur, tydliga instruktioner och förutsägbarhet
- Lugnare miljöer med mindre intryck
- Bra kommunikation mellan skolan, eleven och föräldrarna
- Tillräckligt med lärare och assistenter som har god kompetens
- Anpassade uppgifter

”Det extra stödet är helt nödvändigt för att motivera och stötta i själva lärandeprocess”.

”Nu går hen i en klass med 8–10 elever, får individuellt anpassade uppgifter, stöd i sociala situationer när det behövs samt har tät kontakt med mentor”.

”Han går i en resursskola med få elever och hög lärartäthet och specialutbildade lärare. De utvecklas på individnivå och det finns en enormt bra koll på hur eleverna mår under dagarna i skolan. De ger barnen en stor trygghet och förmåga att utveckla det som de behöver både socialt och kunskapsmässigt. Kommunikationen mellan skola och föräldrar är också väldigt bra. Detta är något kommunal skolor inte klarar av oavsett vad de påstår och oavsett deras så kallade resurs grupper”.

Ibland behövs det inte så mycket för att det ska fungera bra:

”Tydliga instruktioner”

Eller:

”Elevassistenter finns i klassen”

Eller:

”Färre elever, färre intryck, mer lärartid”.

Eller:

”Finns en samarbetsvilja från skolan”

Föräldrars kamp kommer med ett högt pris

Många föräldrar vittnar om att deras insatser för att få en fungerande situation för barnet får negativa konsekvenser för dem själva (Diagram 1) och för hela familjen.

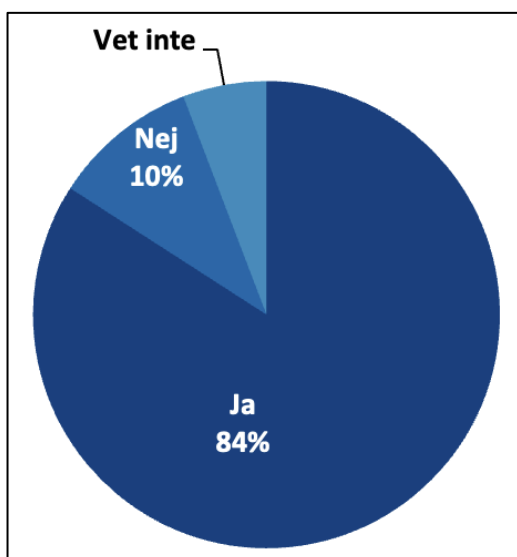

Diagram 1: Föräldrar som anser att barnets situation i skolan påverkat den egna hälsan.

Situationen leder till konsekvenser på flera plan. Dels påverkas ekonomin kraftigt. Det är mycket vanligt att en av föräldrarna går ner i arbetstid. De får också mycket frånvaro från arbetet och klarar inte alltid att fokusera på de egna arbetsuppgifterna, vilket går ut över möjligheterna att göra karriär, byta jobb eller utveckla sin kompetens (Diagram 4).

Mycket av en tänkbar karriär och yrkesutveckling ställs på paus och det är ofta mamman i familjen som är den hamnar i denna situation. Den största påverkan på hälsan är dock psykisk men situationen

skapar också rent fysiska problem för föräldern och situationen påverkar också det sociala umgänget (Diagram 2).

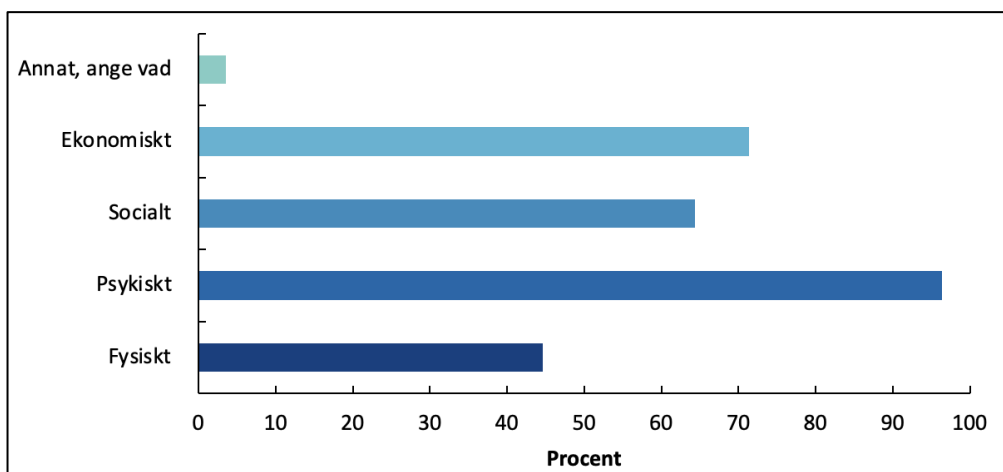

Diagram 2: På vilket sätt har föräldrarnas hälsa påverkats?

För vissa föräldrar leder kampen för att få detta att fungera för barnet till långa sjukskrivningar:

”Sjukskriven för utmattning.”

Ett annat högt pris handlar om relationerna inom familjen. Föräldrarna i vår undersökning vittnar om slitningar i relationen föräldrarna emellan men också syskonen till barnet med funktionsnedsättning kan ha det svårt.

”Syskon som måste anpassa sig dagligen, blir påmind om att storebror inte är i skolan. Vi föräldrar är slut, varva heltidsarbete och en måste vara hemma dagligen med sonen. Såklart påverkar det vår relation och hela familjen”.

Dessutom är det tungt att behöva känna sig som den jobbiga föräldern gentemot skolan. Att hela tiden vara den som påpekar att saker inte fungerar, att överenskomna åtgärder inte genomförs, att barnets behov ständigt glöms bort:

”Vi som föräldrar behöver ta stort ansvar för stöd eftersom stödet i skolan är otillräckligt”.

En stor andel, 75%, av föräldrarna anser att det är så att det alltid uppstår merarbete i kommunikationen och samarbetet med skolan på grund av att barnet har en funktionsnedsättning (Diagram 3)

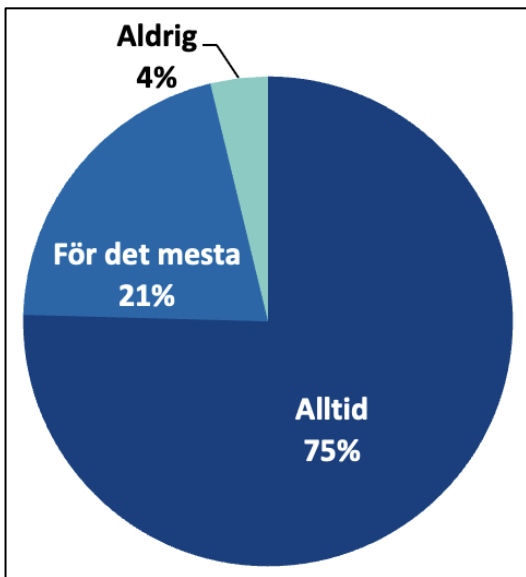

Diagram 3: Har du merarbete som förälder för att ditt barn har en funktionsnedsättning?

”Jag håller kontakten med skolan, ligger på och mejlar eller ringer minst en gång i månaden. Jag återkopplar på åtgärdsprogram, påminner om deras skyldigheter och berättar hur mitt barn mår och vilka konsekvenser vad får. Så de håller inte i avstämningarna utan jag. HAB tjarar också men inget möte har skett ännu och ingen service/justering av hjälpmedel har skett (snart slut på hela läsåret)”

”Inga initiativ från skola eller mentor utöver de ordinarie utvecklingsamtalen. Vi bjuder in, säger till och får till slut jaga för att få kontakt. Dialogerna baserad på att skolan är okunniga och ovilliga att erbjuda stöd. Dialogerna ofta otrevliga och handlar om att de talar om att de gör rätt”.

I andra fall fungerar det mycket bättre:

”Vi har sip-möten habilitering, korttids, hemma och skola där vi delar med oss av erfarenheter. Det har varit ovärderligt att vi alla bemöter på samma sätt. Även i veckobrev och när vi hämtar får vi höra hur dagen varit. Vi har en öppen dialog med skolpersonalen (elevassistenterna) däremot inte med någon ledning”.

Föräldrarnas insatser för barnet påverkar också deras egen arbetssituation (Diagram 4).

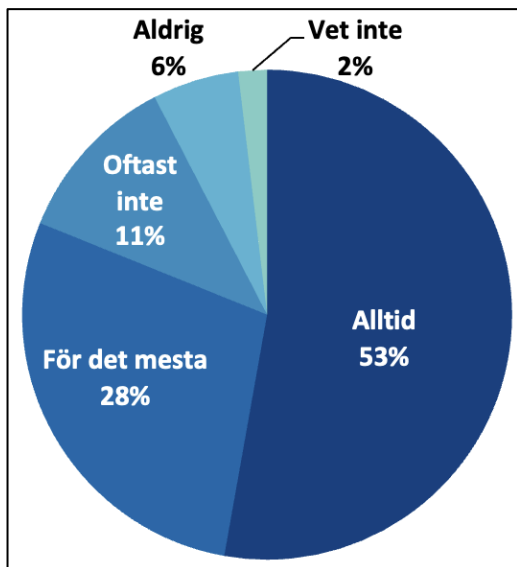

Diagram 4: Påverkar situationen i skolan dina egna möjligheter att arbeta och utvecklas i ditt arbete?

En konflikt mellan två lagstadgade skyldigheter

Över hälften av föräldrarna känner att det finns en konflikt mellan skolplikten och plikten att skydda sitt barn (Diagram 5). Både dessa perspektiv är omgivna av lagstiftning. Föräldern ska sörja för barnets välbefinnande men är också skyldig att se till att barnet är i skolan. I vissa fall går det så långt att de behöver välja mellan vilken lagstiftning de ska följa.

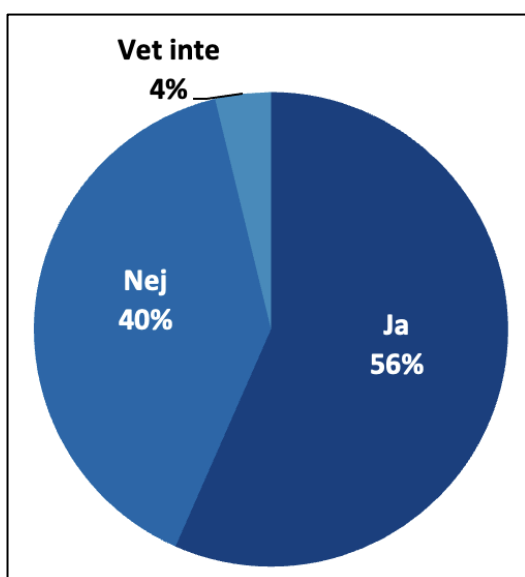

Diagram 5: Upplever du en konflikt mellan skolplikten och plikten att skydda ditt barn?

En oacceptabel arbetsmiljö

Om vi skulle beskriva det funktionsnedsatta barnets situation i arbetsmiljötermer så skulle många befinna sig i en miljö som inte skulle accepteras. De brister som beskrivs är så stora att åtgärder skulle behövas. Många personer som är anställda i en sådan verksamhet skulle helt enkelt byta jobb. Vi ser också att många barn har bytt skola. Men här fungerar inte det som en signal till skolan att saker behöver bli bättre. Snarare ger vår undersökning en bild av att när det barnet försvinner så tycker skolan att problemet är löst. Men vi ser det snarare som att problemet under en tid kan bli "vilande". När ett nytt barn med funktionsnedsättning börjar på skolan så aktiveras problemen igen. Under en tid kämpar då de nya föräldrarna med samma svårigheter som de tidigare föräldrarna gjort, innan de också drar slutsatsen att det är bäst att byta skola.

Ibland leder de anpassningar som görs ändå till en arbetsmiljö med mycket stora brister:

"tillbringade den mesta tiden ensam i kallt rum med en i-pad".

Det finns ingen officiell kvalitetsdeklaration eller utvärdering som en förälder kan ta del av innan barnet börjar i en viss skola som gör det möjligt att bedöma skolans förmåga att ge barnet det stöd som behövs.

I vår undersökning kan vi se att många föräldrar anser att skolsituationen påverkar barnens hälsa mycket negativt (Diagram 6).

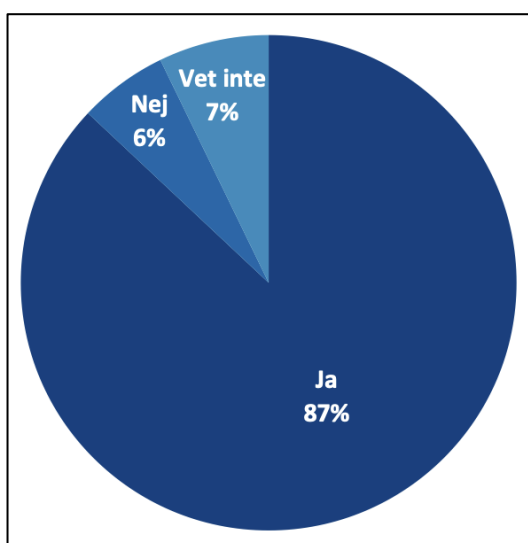

Diagram 6: Har skolsituationen påverkat ditt barns hälsa?

Situationen i skolan påverkar barnen på flera olika sätt men framförallt socialt och psykiskt (Diagram 7). Nästan alla föräldrar har påverkats psykiskt.

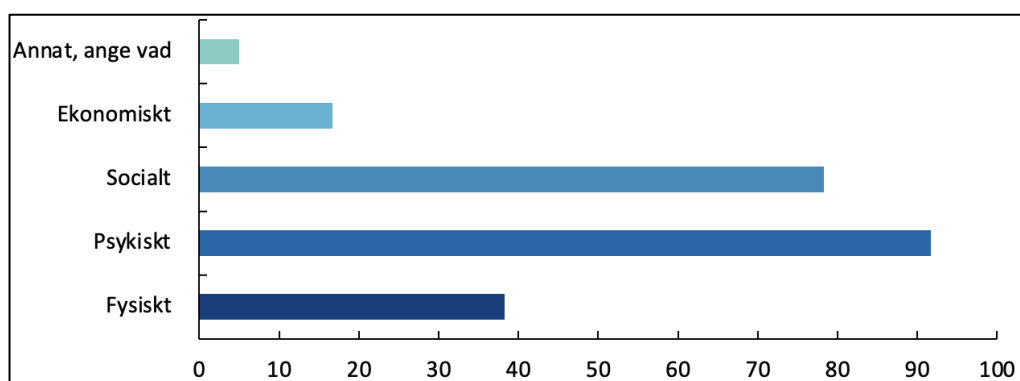

Diagram 7: Hur har skolsituationen påverkat ditt barns hälsa?

I flera fall ser vi att en förbättring kommer först efter att barnet bytt skola:

”Situationen idag i resursskolan har påverkat honom till det positiva men självklart med dippar till skillnad mot den kommunala skolan han gick i tidigare då han mådde extremt psykiskt dåligt med kraftiga självska debeteenden och depression bland annat”.

Flera föräldrar tar upp ett grundläggande problem. De anser att mycket av det de ser hända i skolan står och faller med om enskilda individer. En enskild rektor, lärare, specialpedagog eller elevassistent kan göra stor skillnad. Men på det sättet blir stödet som barnet behöver kopplat till personer och flera föräldrar påpekar att problemen snarar ska ses som ett systemfel:

”Det är uppenbart ett systemfel när så många faller utanför och då måste man ändra systemet och inte lägga ansvar på enskilda individer”

Här menar föräldrarna att skolorna i grunden vinner på att barnet med funktionsnedsättning försvinner från skolan jämfört med att man löser situationen:

”Skolan har inget incitament att se elevernas särskilda behov, det kostar bara pengar och blir billigare och enklare att låtsas inte se behoven, eller bara konstatera att man inte kan göra mer, Utan bara vänta på att föräldrarna ger upp och flyttar eleven, Då

slipper de problemet och kan ta emot en mer kostnadseffektiv elev”.

En problemfylld vardag

För att få en lägesbild bad vi föräldrarna att berätta hur barnets situation såg ut vid det tillfälle då de svarade på enkäten (Diagram 8). För ungefär hälften av de svarande är situationen för barnet mestadels eller alltid dåligt. En fjärdedel tyckte att det fungerar bra och för den sista fjärdedelen står det och väger – det är lika ofta bra som dåligt i skolan.

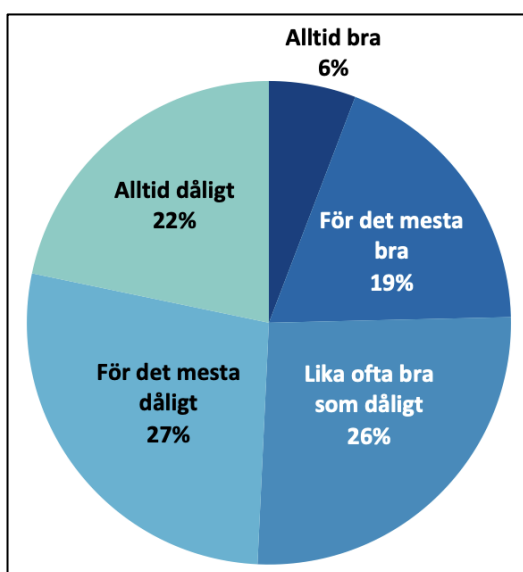

Diagram 8: Hur fungerar det för ditt barn i skolan idag?

Här finns alltså en stor grupp elever som går till skolan varje dag med vetskapen att det kommer att bli en dålig dag men vi ser också i materialet att en del elever helt enkelt vägrar att gå till skolan. Här kan vi se att det ser bättre ut för barn som går i resursskola. Där säger 38% av föräldrarna att det för det mest är bra och 13% att det alltid är bra.

Detta återspeglas bland annat i en hög frånvaro, där 63% av barnen i undersökningen har en ovanligt hög frånvaro (Diagram 9).

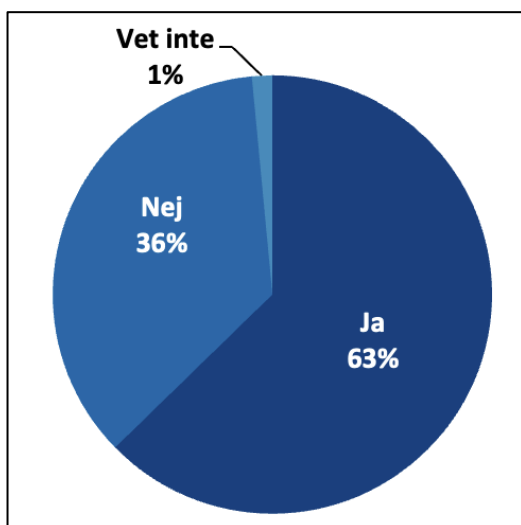

Diagram 9: Har ditt barn ovanligt hög frånvaro?

Orsakerna till den höga frånvaron står främst att finna i skolans oförmåga att anpassa verksamheten (Diagram 10). Föräldrarna vittnar om att många av anpassningarna egentligen handlar om att barnet ska anpassa sig till skolans villkor eller till det, ofta bristfälliga, stöd som ges. Om inte detta fungerar så anser sig skolan ha uttömt sina möjligheter. När trycket på barnet blir för stort stannar många hemma, antingen under längre perioder eller kortare. Här finns också ett annat och ibland förbisett problem. Många av dessa barn behöver insatser från vårdgivare inom hälso- och sjukvårdssystemet. Dessa vårdgivare kallar ofta barnen till vårdmöten under skoltid. Det betyder att när barnen får stöd från en del av vårt välfärdssystem så går det ut över barnets skolgång. Om detta handlade om enstaka gånger hade det inte varit ett problem. Men för vissa barn handlar det om åtskilliga timmar undervisningstid varje termin som går förlorade. Här borde hälso- och sjukvården naturligtvis kalla dessa barn till möten utanför skoltid. Föräldrar kan försöka boka om olämpliga tider men då vet de att det finns en stor risk att insatser försenas och "boka om" betyder oftast att man bara kan boka av tiden och sedan får man vänta på en ny kallelse.

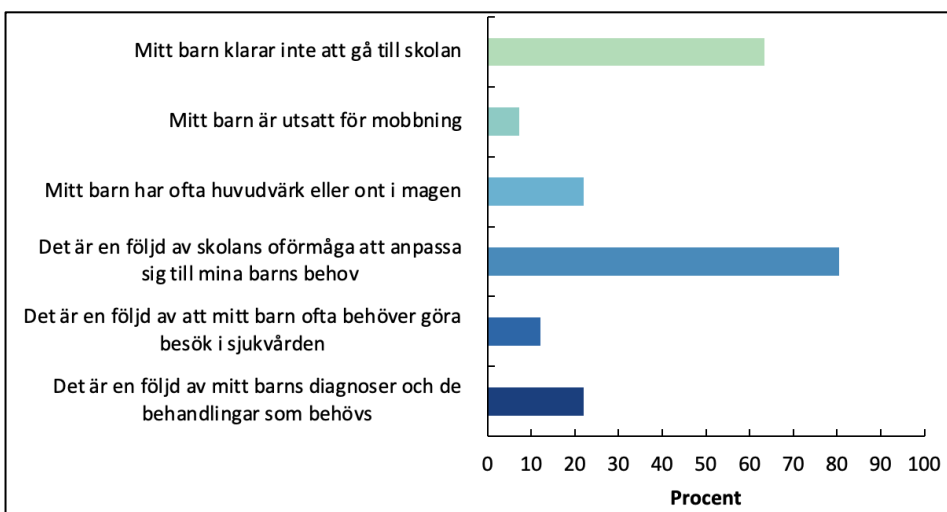

Diagram 10: Om ja, vad beror det på att ditt barn har hög frånvaro?

Skolans förmåga att bidra till att barnen uppnår sin fulla potential
 Över hälften av föräldrarna anser att skolans insatser inte är tillräckliga för att barnet ska kunna uppnå sina egna mål eller samhällets mål på vilka kunskaper som elever i skolan bör ha (Diagram 11).

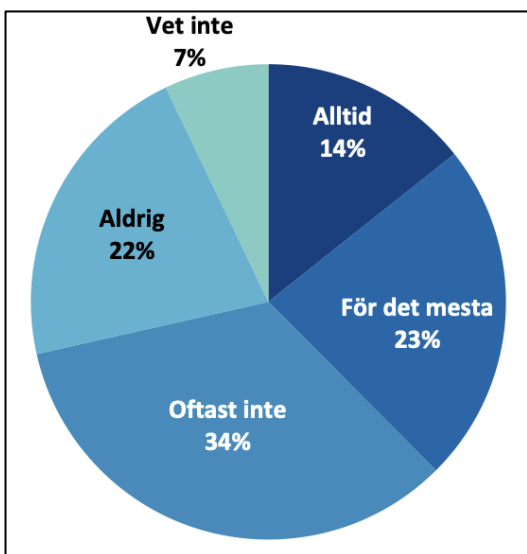

Diagram 11: Känner du att skolan gör vad den kan för att ditt barn ska kunna uppfylla sina mål och nå kunskapskraven?

I flera fall vittnar föräldrar om att beslutade insatser inte genomförs. Ibland genomförs ingenting och ibland något helt annat än det som beslutats:

”Det fungerar sällan då mycket av det som står i åtgärdsplanen inte görs. Det som ska göras är individuella genomgångar, möjlighet att gå undan,

extra uppsättning böcker hemma. Det som görs är fast plats i matsal och anpassad kost”.

Ibland missbrukas en beslutad resurs genom att den används till något annat än vad som egentligen var tänkt:

”Han har en heltids resursperson enligt sin åtgärdsplan. Men i verkligheten jobbar resursen mot hela klassen. Resursen har inte förutsättningar eller kunskap för att förebygga och anpassa så mycket som behövs”.

Många föräldrar kopplar skolans oförmåga till att barnets framtida möjligheter blir begränsade (Diagram 12). Över hälften ser att nuvarande brister kommer att få återverkningar genom hela barnets framtida skolgång. Det påverkar då också barnets framtida möjligheter till att konkurrera om intressanta arbeten och den framtida förmågan till försörjning genom egna inkomster av lönearbete.

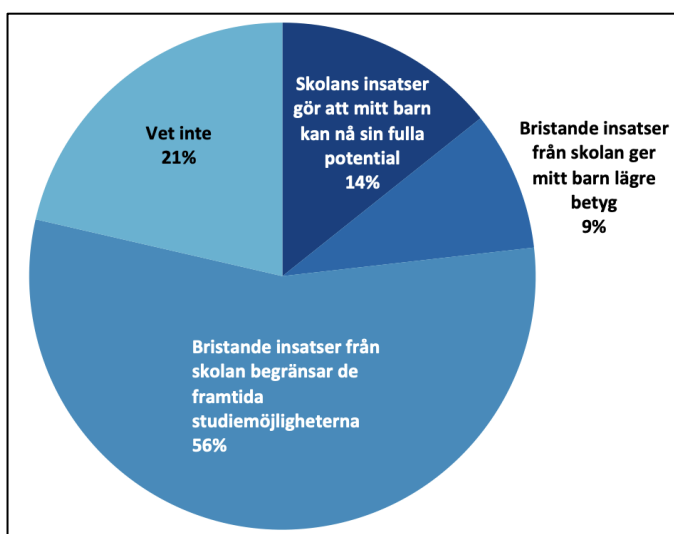

Diagram 12: Påverkar skolans förmåga att ge stöd ditt barns betyg och framtida studiemöjligheter?

”Med tanke på hans låga meritpoäng från grundskolan var valen till gymnasiet begränsade”.

Avstämningar och kommunikation

Två tredjedelar av föräldrarna har regelbundna avstämningar med skolan men en tredjedel har inte det (Diagram 13)

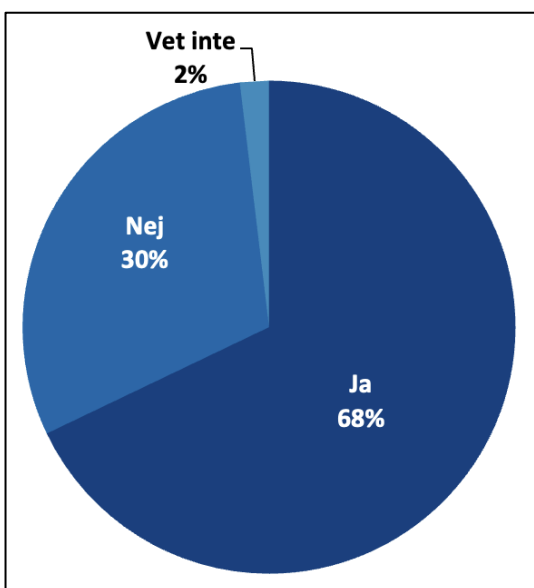

Diagram 13: Har du och skolan regelbundna avstämningar kring ditt barn?

Över hälften av föräldrarna har ingen medverkan från skolan när barnet behöver kontakt med andra resurser som finns utanför skolan (Diagram 14).

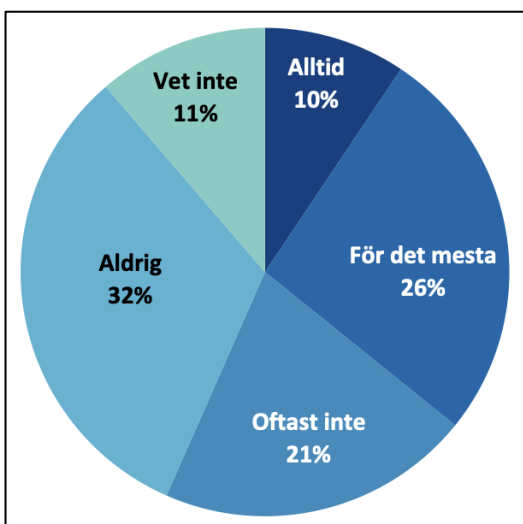

Diagram 14: Medverkar skolan till samordning och kontakter med resurser utanför skolan?

Konflikter med skolan

Hälften av föräldrarna har hamnat i konflikt med skolan (Diagram 15).

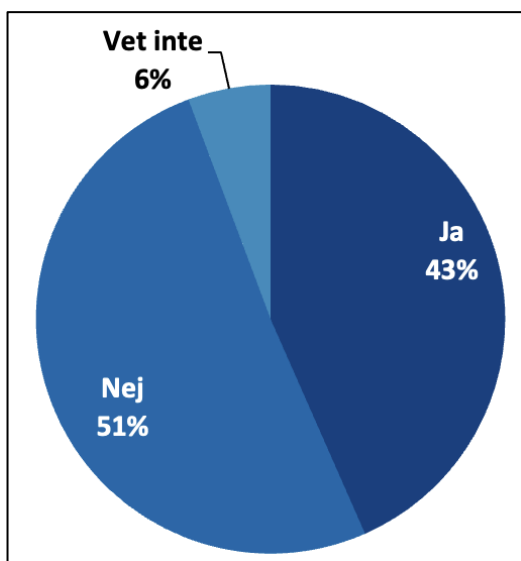

Diagram 15: Har du hamnat i en konflikt med skolan?

I vissa fall är konflikten öppen och tydlig:

”De tre första skolåren var jag i en mycket infekterad konflikt med skolan som mynnade ut i en anmälan till Skolinspektionen där skolan fick åläggande om att säkerställa en trygg skolmiljö bland annat, det togs inte emot väl av skolledningen och kort efter min anmälan fick jag inte längre gå in på skolan för att tex hämta och lämna mitt barn utan bara om jag var särskilt inbjuden till ett möte”.

I andra fall är konflikten mer subtil:

”Vi har en rak och ärlig kommunikation men vi upplever att de saknar medel, kunskap och kompetens för att kunna skapa en trygg miljö. Viljan att förbättra sig finns nog, men de är passiva”.

Över 30% har varit med om att skolan har gjort en orosanmälan för deras barn (Diagram 16).

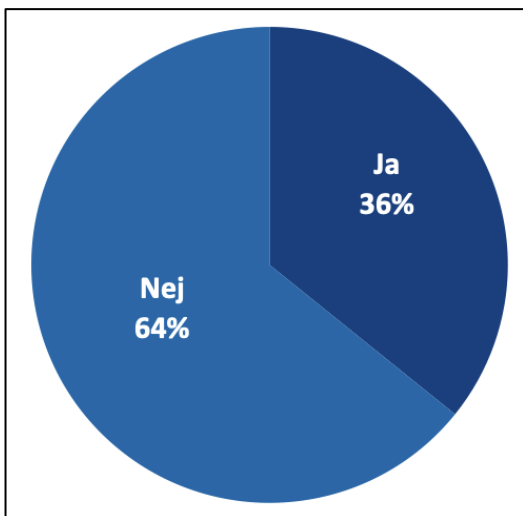

Diagram 16: Har skolan någon gång gjort en så kallad orosanmälan gentemot dig och ditt barn?

”Skolan har återkommande orosänmält direkt efter att jag/vi framfört ”klagomål” samt återkommande uppmanat till byte av skola istället för att söka hållbara lösningar. Detta trots att alternativ inte har funnits i praktiken. Upplever att skolan gjort mig/oss som föräldrar till problemet (för att vi inte bytt skola fast det inte varit en möjlighet)”.

I de fall skolan gjort en orosanmälan är det 16% av föräldrarna som tycker att det ledde till någonting positivt. Det är vanligare att föräldern tycker att anmälan gav ett negativt resultat. Nästan hälften av fallen gjorde Socialtjänsten aldrig någon utredning. I en tredjedel av fallen gjordes en orosanmälan efter en gemensam diskussion mellan föräldrar och skolan men det är vanligt att skolan gör en sådan anmälan som ett ensidigt beslut och det är också relativt vanligt att skolan inte informerar om orsakerna till att en anmälan görs (Diagram 17).

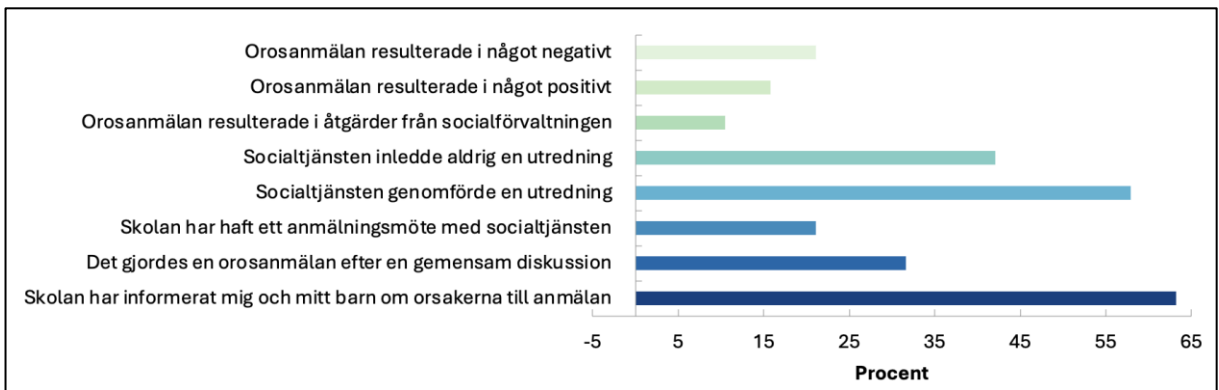

Diagram 17: Om skolan gjort en orosanmälan, vilka påståenden tycker du stämmer?

Det är lika många föräldrar som anser att orosanmälan gjorde som en bestraffning som anser att anmälan gjordes i ett gott syfte. En fjärdedel vet inte i vilket syfte anmälan gjordes (Diagram 18).

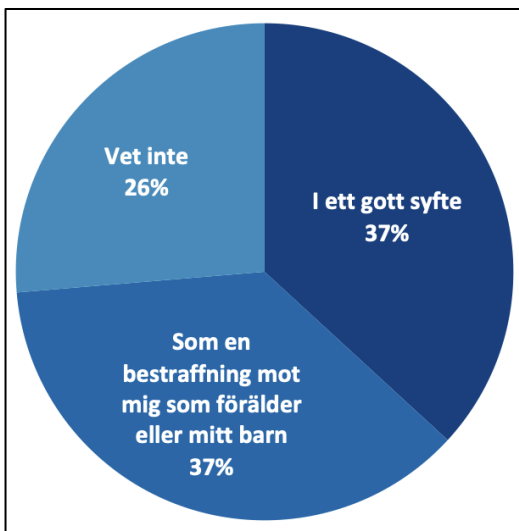

Diagram 18: Hur anser du att orosanmälan användes?

Nästan hälften av föräldrarna tycker att deras barn får en negativ särbehandling eller blir bestraffad som en direkt konsekvens av att barnet har en funktionsnedsättning (Diagram 19).

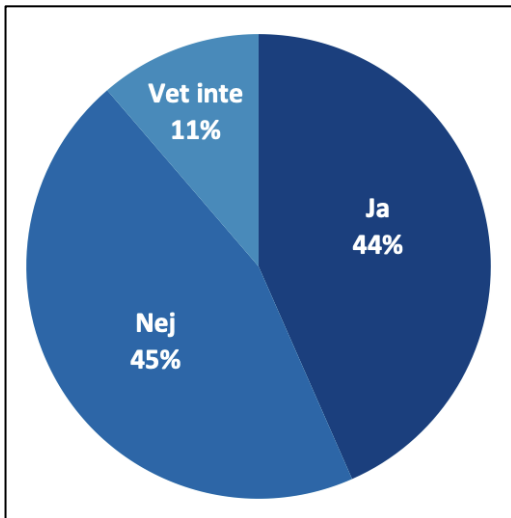

Diagram 19: Upplever du att ditt barn fått en negativ särbehandling eller bestraffning som en direkt eller indirekt konsekvens av sin funktionsnedsättning?

”En negativ spiral där rätt stöd inte erbjuds, blir dottern först kravställande mot lärare, när de inte ger hjälp eller rimliga svar om varför inte anpassningar görs kan hon antingen bli arg, ledsen eller uppgiven. Det betraktas då som ett individproblem och att hon är bråkig. Repressalier, helt obefogade, har skett på olika sätt av lärare, mentor och rektor. Dessutom generellt många oturliga och spydiga kommentarer. Vi har tagit upp flera händelser som kränkningar, men skolan reagerar inte heller på det. Utan hävdar att de inte kränkt”.

Över hälften av föräldrarna har varit med om att de uppmanats att byta skola (Diagram 20). Det är ofta en kulmen på en lång tids försök av föräldrarna att rätta till brister och problem som de upplevt i skolan. Många försöker in i det längsta att åstadkomma en förändring på den skola där barnet befinner sig. Över tid blir både föräldern och barnet sedda mer och mer som ett problem och skolan säger sig ofta ha uttömt sina möjligheter. I det läget är det vanligt med en uppmaning att det kanske är läge att byta skola.

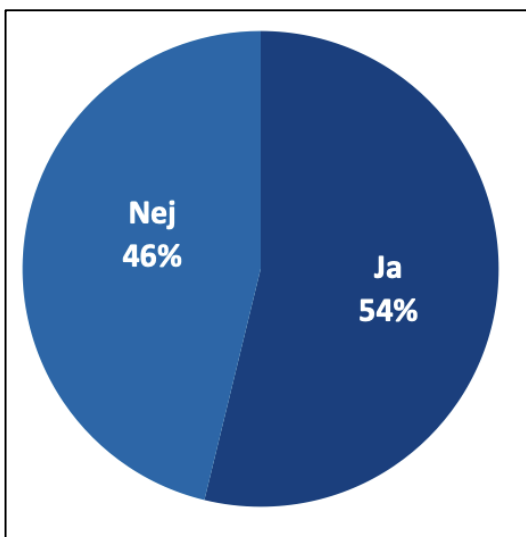

Diagram 20: Har ni uppmanats av skolan att byta skola?

Flera föräldrar vittnar om att ett byta av skolan har varit positiv, både för dem och barnet:

”Idag så har min situation ändrats till det bättre sedan han började i resursskolan men det är självklart fortfarande mycket jobb och jobbiga, kostsamma saker även idag. Jag har dock inte konstant behov av att ta ledigt från jobbet längre eller se min son må fruktansvärt dåligt varje dag”.

I flera fall vittnar föräldrarna om att det är en flytt till en resursskola som gjort att en svår situation vänts till något som fungerar bättre:

”går sedan ett år på resursskola för autism, vilket räddat hennes mentala och fysiska (börjat äta igen) hälsa och familjens”.

En mindre andel föräldrar, 17%, har anmält skolan (Diagram 21), vanligtvis till Skolinspektionen (Diagram 22). Det är också vanligt att anmälan går till ägaren av skolan eller till rektor.

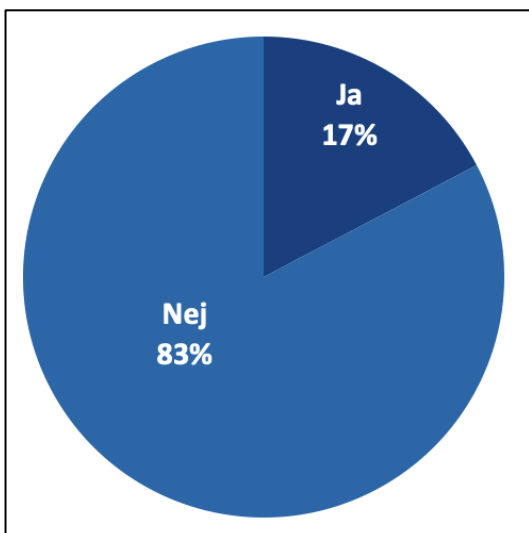

Diagram 21: Har du anmält skolan?

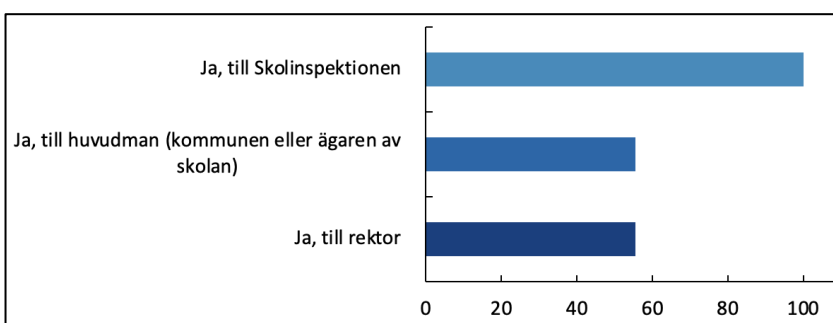

Diagram 22: Om ja, till vem/vilka?

Att välja skola

Flera av föräldrarna vittnar om att det fira skolvalet finns som princip men i praktiken är valmöjligheterna mycket små (Diagram 23).

Anledningarna till att valet är begränsat är flera. En förekommande anledning är att en skola, när den får reda på att barnet har särskilda behov, plötsligt meddelar att det inte finns någon plats att erbjuda.

En annan anledning kan vara att det finns ett antal skolor som inte kommer att fungera ur ett tillgänglighetsperspektiv.

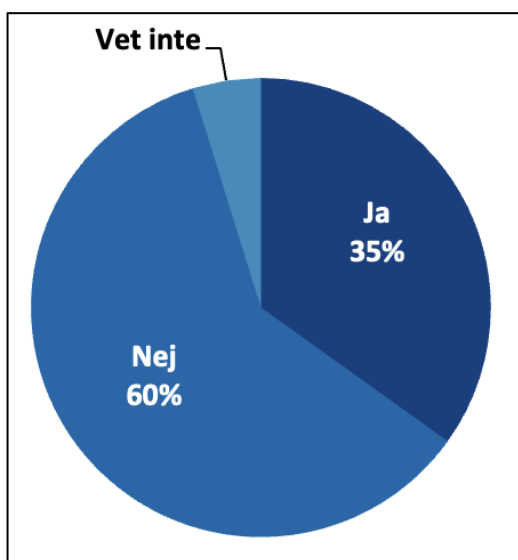

Diagram 23: I praktiken, var det möjligt för dig och ditt barn att fritt välja skola?

"I backspegeln är det moment 22. Den kommunala skolan är inte tillgänglig och resursskola endast tillgänglig att söka då diagnos finns samt att resursskola för lågstadiet är enormt begränsad. Det går varken att välja skola, skolform eller en utbildning som fungerar utifrån mitt barns funktionalitet. Det gäller alla nivåer".

När man valt skola kommer nästa potentiella problem och det är om skolan då när valet är klart hinner göra bra förberedelser och göra nödvändig anpassningar så att det fungerar bra från början i den nya skolan. I många fall anser föräldrarna att skolan inte haft tillräcklig tid (Diagram 24).

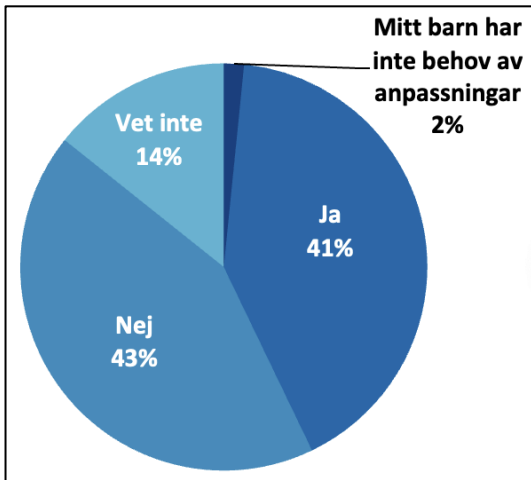

Diagram 24: Har den skola du valt för ditt barn haft tillräcklig tid för att förbereda och anpassa för ditt barn?

”Jag försökte prata med alla skolor inför skolvalet för att lyssna in vilken erfarenhet de hade, vilka alternativ för stöd som fanns och hur tillgängligheten såg ut. Det var varierat med svar men framförallt kunde ingen svara på hur det skulle bli då de inte kunde starta en undersökning förrän hon ansökt och antagits. Så ingen chans till framförhållning”.

En bild av ensamhet

För att få en djupare förståelse av hur det kan vara på skolan för ett barn med funktionsnedsättning har vi ställt frågor om hur det kan se ut. Enligt föräldrarna har 40% av barnen inga vänner i skolan (Diagram 25).

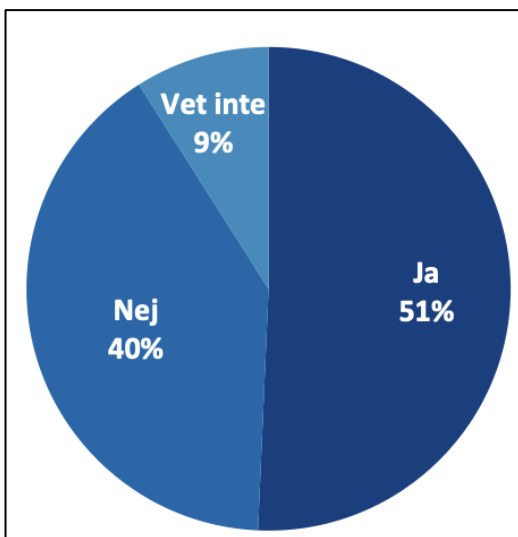

Diagram 25: Har ditt barn vänner i skolan?

För många av barnen finns det heller inga bra aktiviteter på rasterna (Diagram 26).

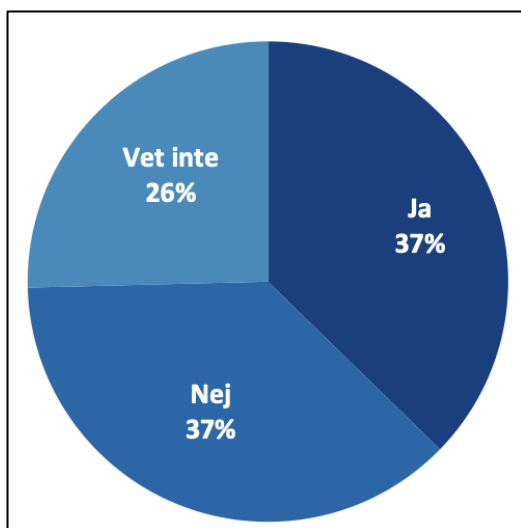

Diagram 26: Finns det rastaktiviteter som ditt barn kan ta del av?

När skolan har utflykter så fungerar dessa inte bra för eleven med funktionsnedsättning (Diagram 27).

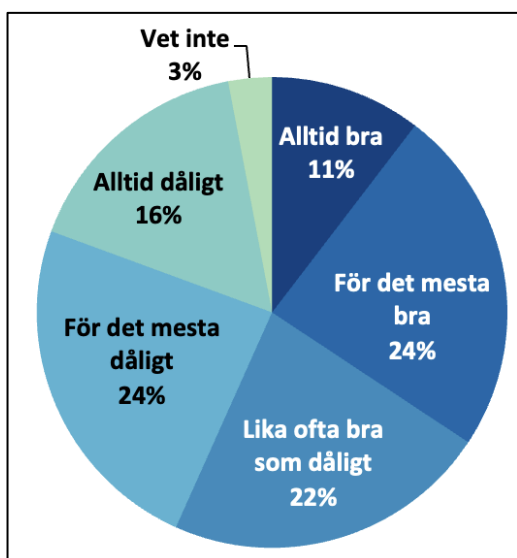

Diagram 27: Hur fungerar utflykter för dina barn

Resultatet är dels att många barn (34%) känner sig otrygga i skolan eller så bidrar denna utsatthet till den höga frånvaron (Diagram 28).

"Trots att behovet av vuxenstöd vid rast eller utflykter är uppenbart vägs detta inte in i planeringen. Klassen åkte tex iväg på lägerskola utan att diskutera eller erbjuda något sådant stöd varför vårt barn inte kunde delta. När resursen är sjuk och det ska göras någon särskild utflykt så planerar man inte heller på

ett sätt som anpassar för vårt barns behov utan ställer oss inför alternativet att barnet stannar kvar på skolan utan sin klass eller följer med utan resurs”.

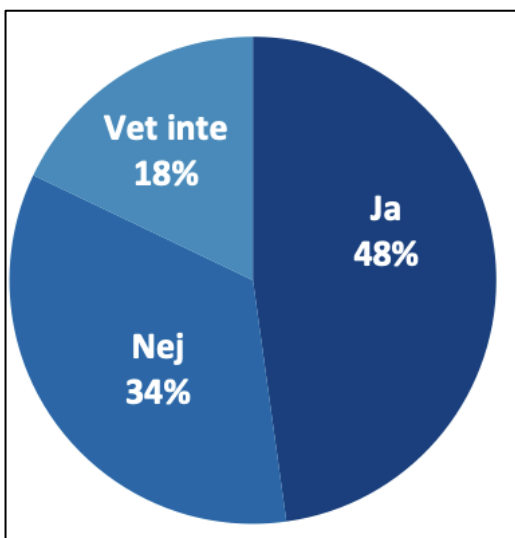

Diagram 28: Känner sig ditt barn tryggt i skolan?

Som jämförelse har man i Stockholm stads undersökningar kommit fram till att 78% av eleverna känner trygghet i skolan. I dessa undersökningar kan man inte särskilja elever med funktionsnedsättning men vår undersökning indikerar att det är en grupp som upplever tryggheten som sämre än sina kamrater utan funktionsnedsättning.

När vi frågar föräldrarna om skolan gjort de andra barnen medvetna om det egna barnets svårigheter så gör man det i ungefär en femtedel av skolorna men det är också något som många föräldrar inte vet (Diagram 29).

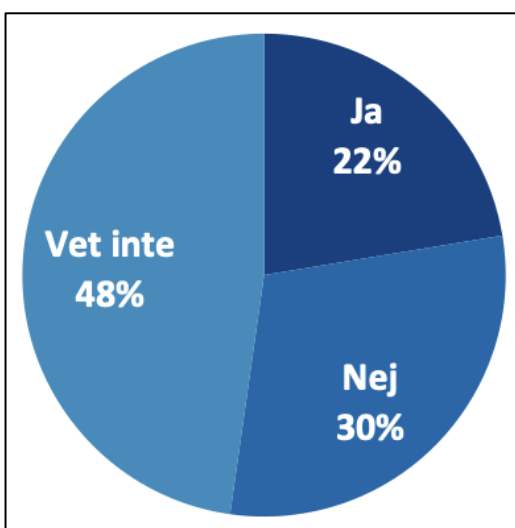

Diagram 29: Har skolan gjort andra barn medvetna om ditt barns svårigheter och behov?

I vår undersökning känner många föräldrar att barnets skola inte gör allt vad de skulle kunna för att få barnet att trivas i skolan men här finns också många som känner att skolan gör vad den kan för att skapa trivsel (Diagram 30).

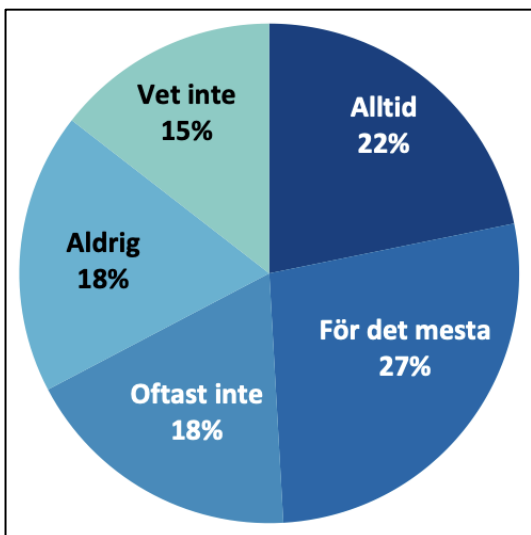

Diagram 30: Känner du att skolan gör vad den kan för att ditt barn ska trivas i skolan?

De allra flesta av föräldrarna anser också att skolans personal ger ett grundläggande gott bemötande. För 13% av föräldrarna är dock bemötandet oftast dåligt (Diagram 31).

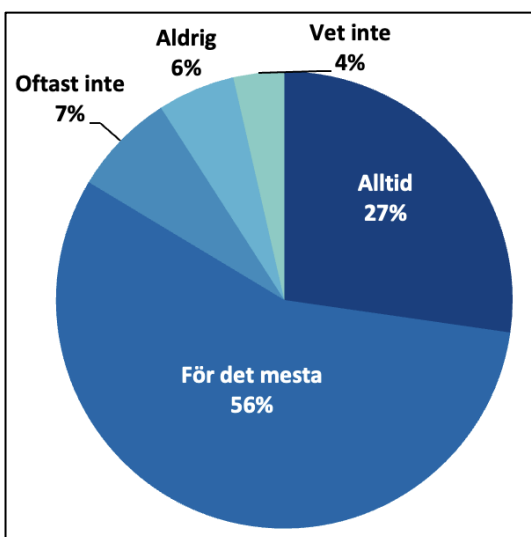

Diagram 31: Känner du att du och ditt barn får bra bemötande från skolans personal?

Den ensamhet och utsatthet många av barnen känner i skolan tycks också fortsätta efter skolan. Nästan 60% av barnen blir till exempel aldrig hembjudna till sina klasskamrater (Diagram 32).

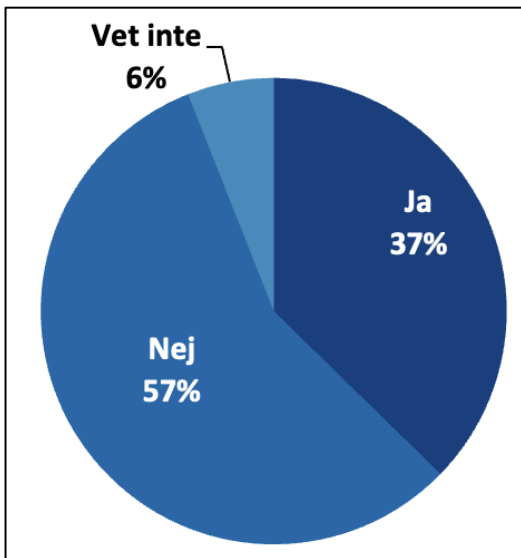

Diagram 32: Blir ditt barn medbjuden hem till klasskamrater?

Skolans stöd för att skapa goda förutsättningar

Innan vi går in på hur skolan anpassar själva inläringssituationer så har vi tittat på vilket stöd skolorna ger lite mer generellt. Sådant stöd kan handla om att barnet får bra hjälpmedel, får hjälp med att ta sina mediciner och har möjlighet att ta vilopauser under skoldagen. Det kan också handla om hur barnet tar sig till skolan.

Ger skolan något stöd och har skolan tillräcklig kompetens?

I de allra flesta fallen så ger skolan någon form av stöd men en fjärdedel av föräldrarna vittnar om att inget extra stöd har satts in (Diagram 33).

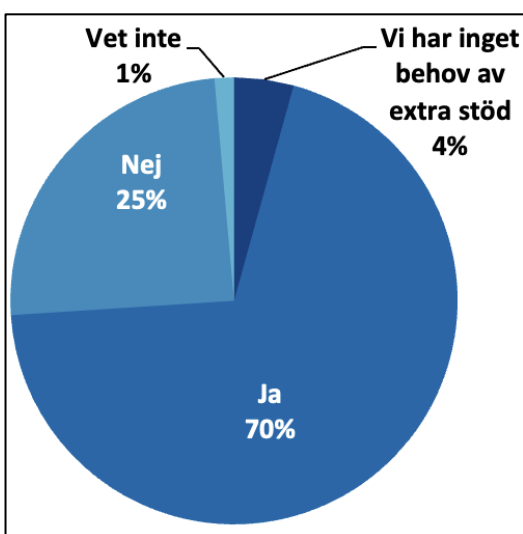

Diagram 33: Får ditt barn extra stöd för att det ska fungera bra i skolan?

En stor andel, 64%, anser inte att skolan har den kompetens som behövs för att kunna ge stöd till elever med funktionsnedsättning (Diagram 34).

”Många lärare har svårt att göra anpassningar efter mitt barn styrkor och svårigheter. Ofta handlar detta mycket om okunskap och att man inte ser till att anpassa efter individen utan mer fokuserar på diagnosen. Ofta handlar det också om okunskap och en brist på tid och resurser.”

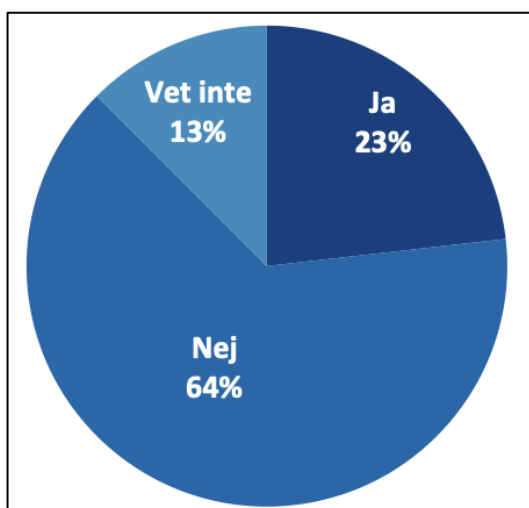

Diagram 34: Har skolan tillräckligt med kunskap kring barn med funktionsnedsättning?

I många fall räcker stödet inte till. Barnet får ett visst stöd men inte tillräckligt för att ens nå godkänt. Ibland förklaras det knappa stödet med att det finns barn som har ännu större behov:

”Alldeles för lite. Special pedagogen har fullt med andra som "har det svårare" och hinner inte med min dotter trots icke godkända mål i hela no blocket, halva so blocket, matte och spanska”.

Ibland får ett för sent insatt stöd mycket stora konsekvenser. Under tiden skolan vill testa en mindre stödinsats och föräldern redan vet att det är för lite försämras situationen för barnet:

”Stöd sätts in för sent, och barnet får misslyckas ytterligare en termin efter hon började på resursskola. De vill testa sin pedagogik och miljö men min dotter mår bara sämre av att misslyckas och har börjat självskada sig. Då först lyssnar skolan. Vi hade redan lyft situationen med rektor men tråkigt att det ska behövas. Insatserna kommer som tidigare för sent. Nu är dottern hemmasittare och når inte målen i något ämne”.

Flera föräldrar pekar också på att för sent insatt stöd också innebär att stödbehovet då har blivit mycket större. Med en snabb insats kan det räcka med ett mindre omfattande stöd. Men när tiden går växer också stödbehovet:

”De insatser som han hade behövt och som varit hjälpsamma för två år sedan hade varit begränsade. Idag krävs helt andra insatser eftersom han behöver rehabiliteras tillbaka till hälsa, liv och skolgång”.

I många fall tycks det inte finnas något systematiskt arbete för att skaffa ökade kunskaper om hur man kan skapa bra förutsättningar för barnen med funktionsnedsättning:

”Skolan menar att de har inriktning npf men kunskap om bemötande av dessa barn och deras svårigheter genomsyrar inte organisationen utan det varierar starkt bland personalen En del personal tänker att eleven gör sitt bästa men andra kritiserar beteenden som beror på stress i en situation som eleven inte klarar...”.

”Skolan anser inte att sonens synnedsättning är så stor begränsning eftersom de saknar kunskap om synnedsättning”.

Men det finns också skolor som vidtar åtgärder för att höja personalens kompetens:

”Skolan är en resursskola för elever med autism, både jag och mitt barn upplever ändå att det finns utbredd okunskap bland lärarna. Ledningen försöker åtgärda detta, så förhoppningsvis blir det bättre. Tex har de anställt en specialpedagog från Habiliteringen, de har besökt Habiliteringens visningsmiljö”.

”De har en kunnig specialpedagog som också aktivt jobbar med att öka kunskapen i arbetslaget. Flera pedagoger och rektor deltog i återgivning från bup”.

Ibland är det svårt att förstå att verksamheter i samma kommun, med samma övergripande policy och regelverk etc. som kan ge så olika resultat. Vi ställer här två citat mot varandra:

Tabell 1: Jämförelse mellan två föräldrars beskrivning av barnets situation.

Citat 1	Citat 2
<p>” De har fokus på att nå E. Eleven har fokus på att nå sin potential. De söker inte kunskap varken om eleven eller skyldigheter. Samtidigt hävdar de att de gör rätt. De skriver åtgärdsprogram utan medverkan med kryssar i att elev och vårdnadshavare medverkat. De har de hårdaste tolkningarna kring nationella prov. Konsekvenserna är fler; eleven har 0 förtroende för skolledningen, elevens misslyckas i några ämnen och når inte sin potential i andra, självkänslan åker ner i botten. Vi köper in coach själva, vilket egentligen skolan är skyldiga att göra med speciallärare. Mycket energi och tid går till att upplysa, ställa krav och följa upp skolan”.</p>	<p>” Vårt barn har fått stödinsatser långt innan hon fick sin diagnos. De genomför en rad anpassningar för att hon ska kunna och orka klara av skolan. De uppmuntrar också oss föräldrar att kontakta dem om vi ser särskilt behov av stöd vissa perioder osv”.</p>

Hjälpmedel

Det finns ett stort utbud av hjälpmedel som kan underlätta inlärning eller rent generellt underlätta för en person att fungera på vilken arbetsplats som helst. Sex procent av föräldrarna säger att deras barn inte behöver några hjälpmedel. En tredjedel av barnen har något hjälpmedel men många har inte det (Diagram 35).

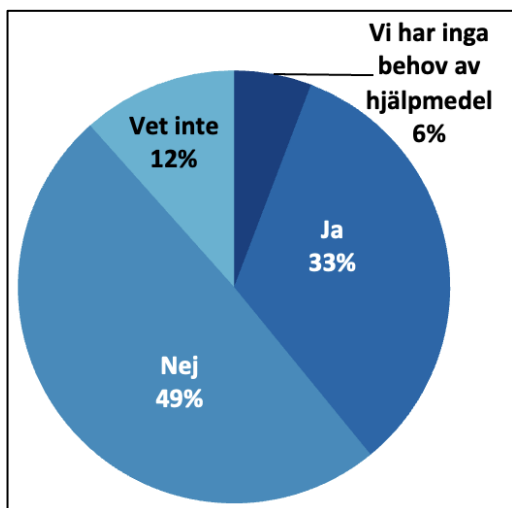

Diagram 35: Får ditt barn hjälpmedel för att det ska fungera bra i skolan?

Här finns troligen en potential till relativt enkla förbättringar. Ett hjälpmedel kan göra stor skillnad och får barnet hjälp av en kompetent person att hitta det rätta hjälpmedlet och lära sig att använda det kan effekterna bli stora. Men här verkar det som att många skolor inte ser denna möjlighet och de har inte den kompetens som krävs. De tar inte heller in kompetens utifrån.

Föräldrar som är nöjda med vilka hjälpmedel barnet hr beskriver ofta en hel uppsättning av hjälpmedel som barnet använder och som fungerar bra. Men det finns också föräldrar som beskriver att barnet inte vill använda hjälpmedel, vilket kan tyda på att hjälpmedel är stigmatiserande.

Medicinering

Vissa barn behöver ta mediciner under själva skoldagen. En del klarar av det själva medan andra skulle behöva hjälp från någon på skolan. Det är 13% av barnen som får sådan hjälp men här finns stora behov av hjälp som idag inte blir tillgodosedda (Diagram 36).

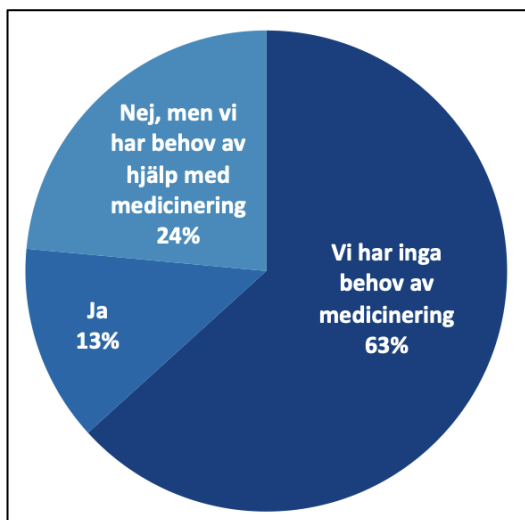

Diagram 36: Får ditt barn hjälp med medicinering i skolan?

Om det krånglar med medicinering så kan det naturligtvis få omedelbara effekter på inlärningsförmågan och på hur det generellt fungerar i skolan men här finns också mer långsiktiga risker som bland annat kan visa sig i högre sjuklighet, längre behandlingsperioder eller återverkningar senare i livet. För föräldrarna är det en stress att inte veta om medicineringen fungerar och det kräver också kommunikation med barnet under skoldagen för att kolla hur det går.

Att barnet har ett medicinskt problem leder ofta till en oro. Det kan finnas rutiner på skolan men dessa är känsliga för att den uppgjorda rutinen av någon anledning rubbas. Ansvar och uppföljningen för att få det att fungera hamnar ofta på föräldrarna:

”Bra diabetesresurs just nu som följer barnet hela dagen och jobbar bra förebyggande, och förstår hur diabetes påverkar barnet på många plan (vilket tyvärr alltför få förstår). Men det är den fjärde resursen på drygt 2 år. Vi måste använda fritid för att utbilda skola och resurs när de byts ut. Den resursperson vi nu har är helt klart den bästa. Mycket erfaren. Om resursen är borta är det dock mycket kaotiskt vilket påverkar barnets blodsockervärde mycket. Vi får fjärrövervaka intensivt och ringa

mycket till barnet. Övrig personal har inte fått tid för att lära sig”.

Föräldern kan ha fått lägga mycket tid och kraft på att rätta till situationer som är direkt farliga:

”Det gäller epilepsimedicin, det har hänt att skolan haft den inlåst. Några på fritids visste inte var hennes medicin var. Vid anfall är det viktigt att hon får sin medicin direkt. Tror att de har bättre rutiner nu, men känner mig inte 100% trygg”.

I vissa fall får bristande stöd kring medicinering följd effekter:

”På förra skolan blev barnet bestraffat t.ex. i anslutning till ilska vid högt blodsocker”.

Vilopauser

Ett ofta förbisett behov hos barn med funktionsnedsättning är att det kan behövas en eller flera vilopauser under en skoldag. Om sådana sker finns möjligheten att återhämta energi och ladda för nya lektioner. Om de uteblir kan resultatet till exempel bli att den senare delen av skoldagen i princip är helt bortkastad. Då sker ingen inläring eftersom barnet är tömt på energi, vilket också riskerar att trigga oönskade reaktioner från barnet.

För ungefär hälften av barnen gäller att de inte får hjälp med vilopauser medan i många fall verkar det fungera bra, vilket visar att det är möjligt att strukturera och organisera skoldagen så att vilopauser är möjliga (Diagram 37).

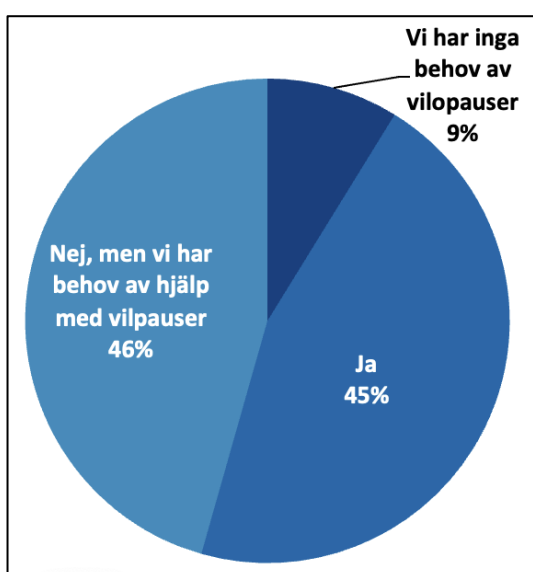

Diagram 37: Får ditt barn hjälp med att ta vilopauser i skolan?

Skolskjuts

Ungefär hälften av barnen har inget behov av skolskjuts. Av dem som behöver skolskjuts är det en stor andel som inte får någon skolskjuts (Diagram 38).

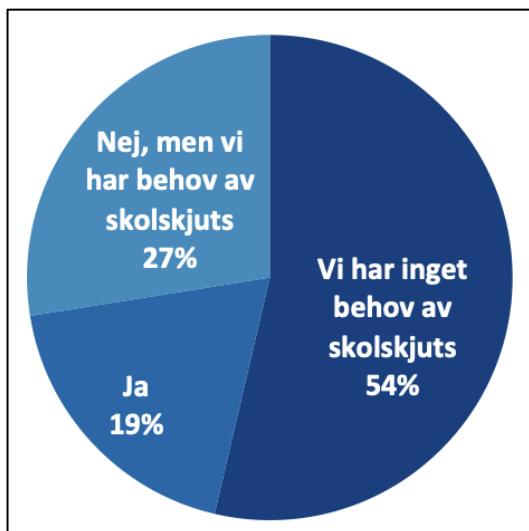

Diagram 38: Får ditt barn skolskjuts för att komma till skolan?

Skolskjutsen tycks fungera mycket olika. Vissa föräldrar beskriver den som fantastisk eller jättefin.

"Nu fungerar det bra, men det har varit mycket strul. Det fungerar bra för att vi fått en underbar chaufför som sköter sitt uppdrag".

Men många vittnar om en verksamhet med stora problem. Det är en ständigt förekommande osäkerhet:

"Skolskjutsen är sen, kör fel, kommer inte alls vilket gör att mitt barn blir sen till skolan och skapar mycket stress".

Många av problemen är kopplade till att förarna inte klarar av sitt uppdrag eller att det inte händer något när man som förälder påtalar brister:

"Har varit mycket strul under hösten och våren. Min son har behov av ensamåkning vilket han har. Det som är svårast är att få till fasta förare för att han ska känna sig trygg men det har halvfungerat".

"Katastrof Olika chaufförer, dessutom dåligt bemötande Ofta förseningar, skolan agerar inte och barnet och vi föräldrar blir drabbade".

Anpassning och utformning av lärsituationer och lärmiljöer

En grundläggande förutsättning för att en skola ska kunna ge barn med funktionsnedsättningar goda förutsättningar att lära sig är att skolan har kunskap om på vilka sätt olika funktionsnedsättningar kan påverka förmågan till lärande och hur de också påverkar de generella förutsättningarna att fungera i en skolmiljö. Men det är bara en knapp fjärdedel av föräldrarna som upplever att skolan har tillräckliga kunskaper. En stor andel anser inte det (Diagram 39).

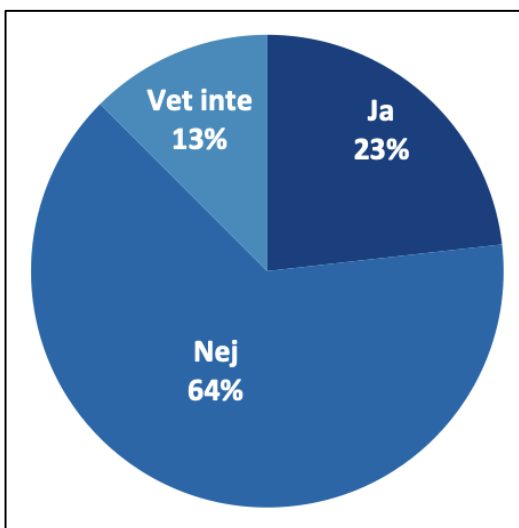

Diagram 39: Har skolan tillräckligt med kunskap kring barn med funktionsnedsättning?

Ett problem är att förmågan att skapa en bra situation för barnet varierar kraftigt inom samma skola. Vissa lärare har kunskap och förmåga medan andra inte har det. Det skapar en svår situation för barnet:

”Från vissa lärare får mitt barn tex komplettera med muntliga prov då han tex inte orkar skriva så mycket men ofta kan svaren som rinnande vatten. Dock utövas detta inte av alla lärare, så där ser det väldigt olika ut”.

Förutom kunskap behövs också en inlevelseförmåga och ett intresse från skolan att förstå barnet och barnets förutsättningar. Här tycker hälften av föräldrarna att skolan inte är tillräckligt bra på att känna barnets behov (Diagram 40).

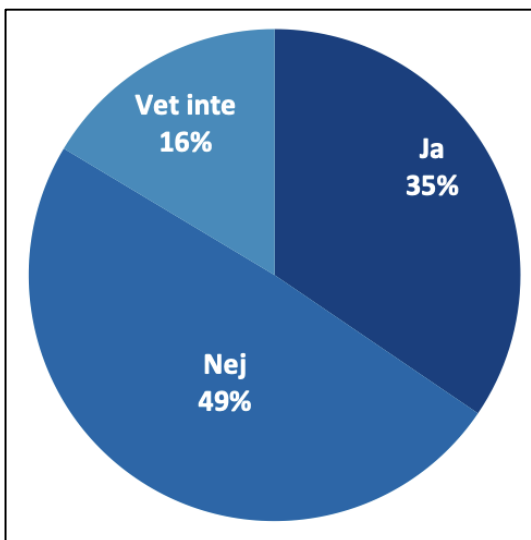

Diagram 40: Känner skolan tillräckligt bra till ditt barns behov?

I flera av föräldrarnas svar kan vi se att det antingen finns en direkt okunskap eller att skolan använder sig av en stereotyp-kunskap. Det vill säga man har läst in sig på beskrivningar av hur ett barn med en viss diagnos ska vara och så tycker man att man gör Anpassningar utifrån det snarare än att man sätter sig in i det specifika barnets behov och förutsättningar.

Vi beskrev inledningsvis att en stor andel av barnen har någon form av stöd. Då uppstår ju frågan om det är rätt stöd? Det tycker 7% av föräldrarna men runt 60% tycker att skolan aldrig eller oftast inte vidtar de rätta åtgärderna (Diagram 41).

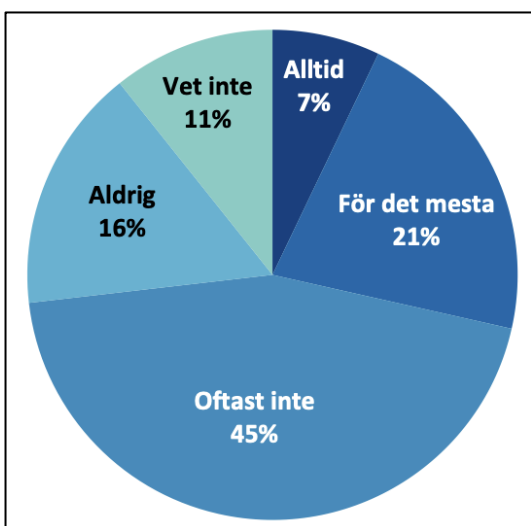

Diagram 41: Vidtar skolan enligt din mening de rätta åtgärderna?

Här kan vi se att många skolor bara går en bit i de åtgärder de sätter in medan föräldrarna anser att det behövs ytterligare insatser för att det ska bli bra.

Vi kan också se att det i många fall är så att individer på skolan gör stora insatser för att ge barnet stöd men att det inte finns tillräckliga resurser för att göra det på ett uthålligt sätt. Till slut drabbar det de engagerade individerna inom skolan:

”Det är uppenbart att pedagogerna sträcker sig så de spricker och blir sjukskrivna”.

En annan viktig fråga är hur fort insatser sätts in (Diagram 42). En termin och ett skolår går fort. Om ett barn missar en stor del av undervisningen under en viss period kan det vara mycket svårt att ta igen det senare. Därför är tid en mycket viktig faktor. Rätt stöd insatt efter för lång tid kan innebära att barnets misslyckas, trots att stödet egentligen är precis vad barnet behöver.

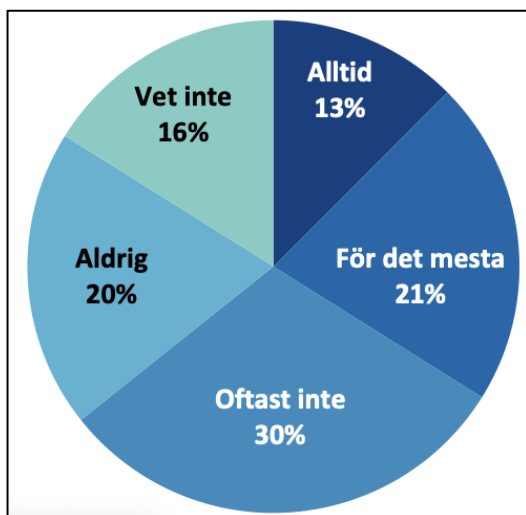

Diagram 42: Agerar skolan snabbt på signaler om att det finns behov av stöd?

Runt hälften av föräldrarna anser inte att skolan agerar tillräckligt snabbt medan runt en fjärdedel anser att den gör det.

Ett bra tillfälle att bygga upp en bättre kompetens är att utvärdera och reflektera över hur de insatser som görs verkligen fungerar (Diagram 43). Men när vi frågar föräldrarna hur den processen ser ut så är deras bild att sådana utvärderingar inte sker. Här är det också många som inte vet ifall det sker, vilket i bästa fall betyder att skolan gör utvärderingar men inte berättar det för föräldrarna.

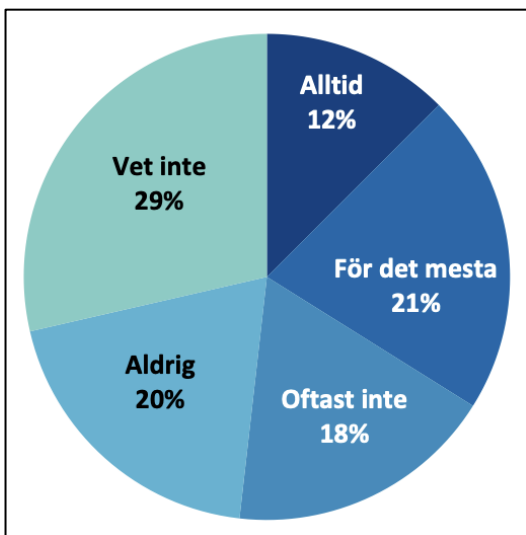

Diagram 43: Om skolan vidtar åtgärder, utvärderas dessa åtgärder?

Många av de åtgärder som genomförs handlar om att barnen ska klara sig någorlunda bra i skolan. I praktiken verkar det ofta handla om att försöka uppnå godkänt. Men en viktig fråga är ju också om skolan ger stimulans och utmaningar som gör att barnet kan nå sin fulla potential (Diagram 44).

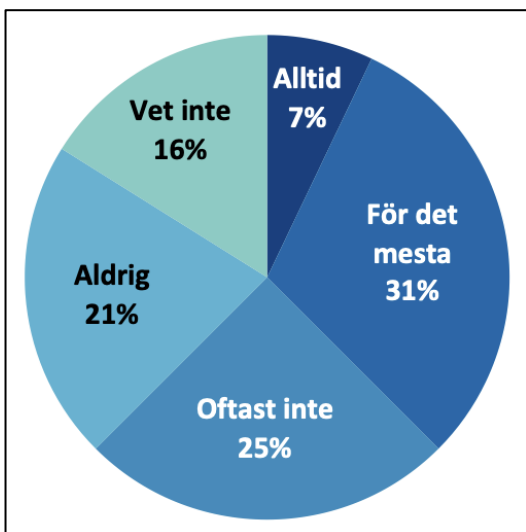

Diagram 44: Kan skolan ge ditt barn stimulans och utmaningar?

”Skolgången har mer handlat om att vårt barn ska klara sig igenom skolan med godkända betyg, frågan om att uppfylla barnets potential har aldrig varit aktuellt. Skolorna har tydligt förmedlat att vårt barns potential inte går att uppnå på grund av resursbrist”.

Skolans grundläggande tillgänglighet

En del av våra frågor handlar om hur föräldrarna upplever skolans tillgänglighet. Här kopplas begreppet tillgänglighet ofta till skolans fysiska utformning men vi har också ställt frågor om det vi kallar den pedagogiska tillgängligheten. Det vi frågar om i vår undersökning är inledningsvis om skolan har kunskaper om tillgänglighet.

Generellt tycker en femtedel att skolan har bra kunskaper och en lika stor att det åtminstone delvis finns tillräckliga kunskaper. Men hälften tycker inte det (Diagram 45).

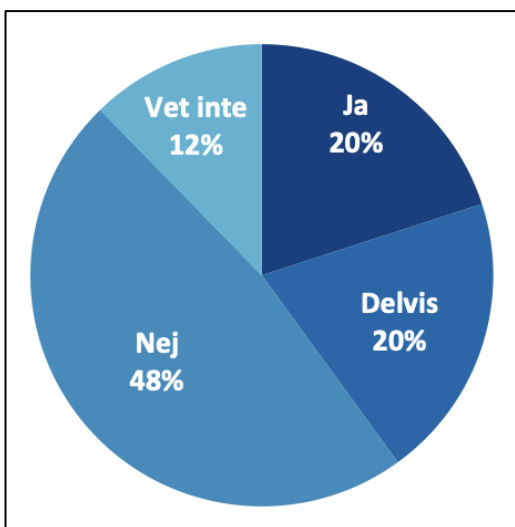

Diagram 45: Har skolan tillräckliga kunskaper om tillgänglighet?

Det är inga större skillnader när vi sedan frågar mer specifikt om inomhus (Diagram 46) - respektive utomhusmiljöer (Diagram 47). Det är runt hälften som inte tycker att dessa miljöer är tillgängliga.

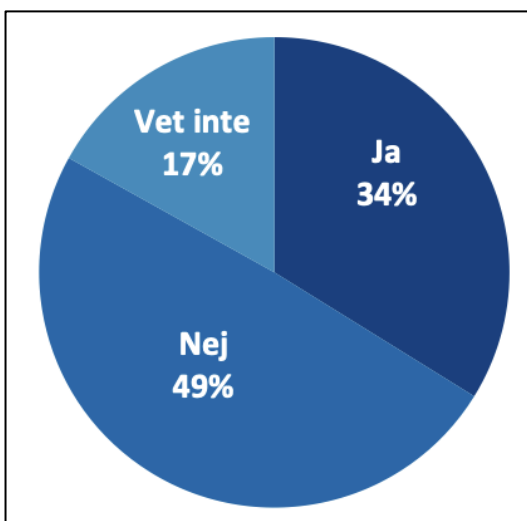

Diagram 46: Har skolan en tillgänglig utemiljö?

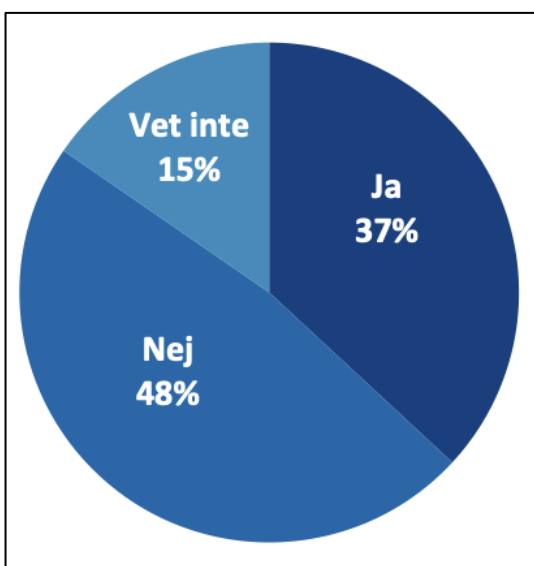

Diagram 47: Har skolan en tillgänglig inomhusmiljö?

En lite ovanligare fråga är att också undersöka uppfattning om den mer pedagogiska tillgängligheten (Diagram 48). När vi ställer en generell sådan fråga om hur föräldrarna upplever den pedagogiska tillgängligheten så tycker hälften att skolan inte har en bra pedagogisk tillgänglighet.

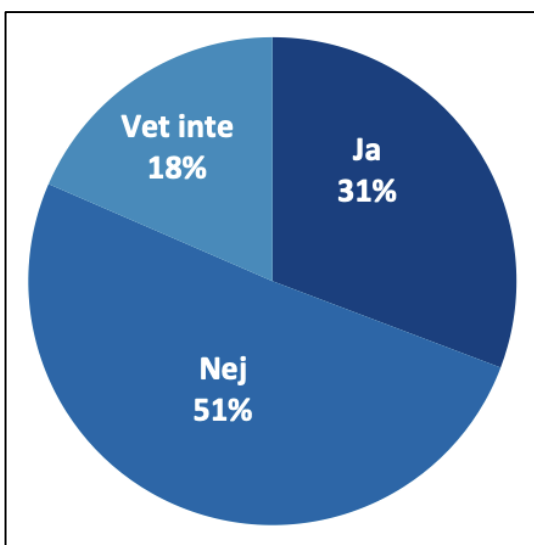

Diagram 48: Har skolan en pedagogisk tillgänglighet?

Ofta handlar det om att skolan saknar förmåga att anpassa material, lektioner och förutsättningar så att lärandet och lärsituationen blir tillgänglig.

"På barnets skola finns inte längre någon pedagogisk tillgänglighet. Om vi inte ligger på och tjarar så händer absolut

ingenting. Under våren har det inte funnits någon ansvarig på grund av sjukdom och det har inte varit någon pedagogiskt ansvarig. Det är brist på pedagogisk kompetens och hur man möter och motiverar den här typen av barn”.

Ett ibland förbiset område handlar om tillgänglighet vid utrymning eller andra typer av krissituation (Diagram 49). Det är bara 20% av föräldrarna som helst säkert vet att skolan har koll på hur det ska fungera. En stor andel vet inte, vilket som minst får tolkas som att skolan inte har informerat om att de har rutiner och övat på kriser där tillgänglighet har tagits med.

Som sämst visar det att det finns ett stort antal skolor som inte har koll på dessa frågor och där elever med funktionsnedsättning riskerar att råka illa ut om en kris inträffar

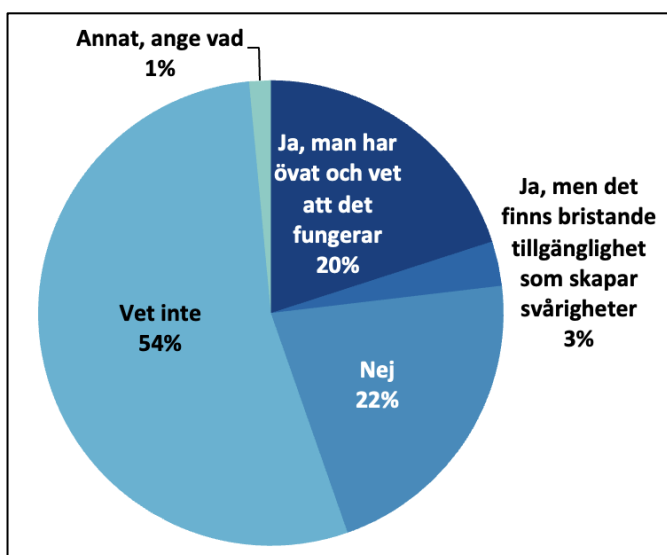

Diagram 49: Har skolan kunskap om hur ditt barn ska få hjälp vid en krissituation?

”Skolan tycker det är jobbigt att ta ansvar för detta och brandövning etc faller ofta bort”

Om barnen i denna undersökning

Det totala antalet svar i undersökningen är 75. Varje svar representerar situationen för ett barn. I de fall där det finns två barn med funktionsnedsättning i familjen uppmanade vi föräldrarna att skicka in två svar.

De flesta av barnen, 54%, i undersökningen är pojkar. 35% är flickor och för 11% gäller att föräldern antingen är osäker, ser barnet som icke-binärt eller skulle beskriva barnets könsidentitet på annat sätt (Diagram 50: Vilken är ditt barns könsidentitet?).

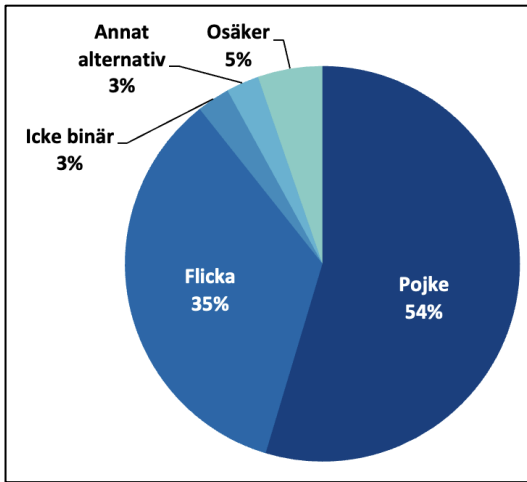

Diagram 50: Vilken är ditt barns könsidentitet?

Barnen i undersökningen finns i alla typer av skolor och undervisningssituationer i både ordinarie skolor och anpassade skolor (Tabell 2). De flesta finns i grundskola, mellanstadium eller högstadium.

Tabell 2: Vilken typ av skola går barnen i?

Typ av skola	Antal
Förskoleklass	1
Grundskola, lågstadium	15
Grundskola, mellanstadium	19
Grundskola, högstadium	20
Resursskola	9
Särskild undervisningsgrupp / resursklass	7
Grundsärskola (Anpassad grundskola)	6
Gymnasiesärskola (Anpassad gymnasieskola)	2
Gymnasieskola	8
Annat	2

De flesta av barnen, 55%, går i en skolan som drivs av Stockholms stad medan 35% av barnen går i en friskola. Åtta procent av barnen går i skola i en annan kommun men är skrivna i Stockholm (Diagram 51).

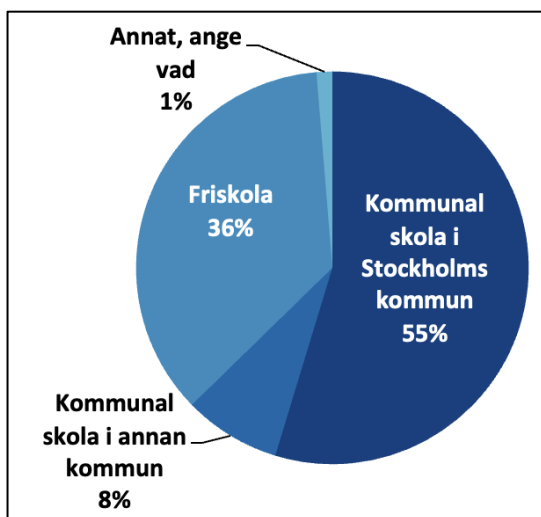

Diagram 51: I vilken regi drivs barnets skola?

Vilka diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter har barnen?

De barn denna undersökning handlar om representerar ett 40-tal olika diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter (Tabell 3). Det betyder att ett barn i undersökningen kan ha många samtidiga diagnoser, funktionsnedsättningar eller svårigheter. Det är ovanligt att barnet bara har en.

Tabell 3: Barnens diagnoser, funktionsnedsättningar och svårigheter.

Diagnos, funktionsnedsättning, svårighet	Procent
ADD	18
ADHD	49
Astma och allergi	9
Autismspektrum (Autism, Asperger)	65
Bipolär	1
Blind	3
CP	4
Depression	11
Diabetes	1
Dyslexi	11
Dyspraxi (verbal, motorisk)	4
Dyskalkyli, matematiksvårigheter	4
Epilepsi	9
Grav synnedsättning	1
Huvudvärk, migrän	4
Kommunikationssvårigheter	20
Koncentrationssvårigheter	32
Känslig för starka intryck (flimmer, ljus, ljud)	35
Lässvårigheter	9
Mag- och tarmrelaterade svårigheter	7

Minnessvårigheter	12
Ocd, tvångssyndrom	3
Räknesvårigheter	8
Rörelsehinder	4
Skrivsvårigheter	12
Social rädsla	13
Språkstörning, DLD	11
Stamning	1
Svårt att förstå	8
Svårt att lära nya saker	9
Svårt att komma igång eller avsluta saker	35
Svårt att behålla fokus på en uppgift	32
Synsvag	4
Talsvårigheter	2
Utvecklingsstörning eller intellektuell funktionsnedsättning	13
Ångest	27
Annat	7

Om vi grupperar barnen utifrån vilka olika svårigheter de har så är den största enskilda gruppen barn som har psykisk ohälsa. Vår tolkning är att barnens psykiska problem ofta är en sekundäreffekt av att de har andra svårigheter. När skolan inte kan möta barnen utifrån dessa svårigheter så utvecklar barnen den psykiska ohälsan som en respons. Insatser för att erbjuda barnen ett bra stöd för deras primära svårigheter skulle därför spara både dem, deras familjer, skolan och samhället mycket arbete för att hantera den psykiska ohälsan.

De svårigheter som enligt vår bedömning ofta föregår de psykiska svårigheterna är att barnen har svårigheter relaterade till:

- Känslighet för starka intryck
- Svårt att komma igång eller avsluta saker
- Koncentrationssvårigheter
- Svårt att behålla fokus på en uppgift
- Svårt att komma ihåg saker
- Kommunikationssvårigheter
- Läsa, skriva och räkna
- Svårigheter relaterade till intellektuell förmåga

Ett mindre antal barn har svårigheter relaterade till syn eller medicinska problem. Inget barn i vår undersökning hade svårigheter relaterade till hörsel.